

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 2.

V Ljubljani, 15. januarja 1888. l.

XXVIII. leto.

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

V.

Poleg šolskega življenja ima učitelj tudi zuna šole dosta prilik, da opazuje individualni značaj svojih učencev. Tù jih sicer nima toliko časa in tako neprestano pred očmi, kakor v šoli, zato tudi ne more neposrednje vplivati na preinačenje njih navad ali razvad. Vender pa mu tako opazovanje v mnogoterem oziru več koristi, kakor strogo nadzorovanje v šoli. Znano je, da se otroci tedaj, ko vedó, da jih nihče ne vidi in ne opazuje, kažejo take, kakeršni so v istini. Z opazovanjem v takih trenutkih si pridobí učitelj ključ do notranjosti otroške, in marsikaka temna stran, katere mu za šolskega časa ni bilo móci razrešiti, postala mu bode v otroškem vedênji jasna. To mu bode potem vodilo, kako naj sodi učenca in kaka sredstva naj uporablja pri pouku in pri vzgoji. Prva prilika za otroško opazovanje se ponuja učitelju, kadar gredo otroci v šolo ali kadar se vračajo iz šole. V tem slučaju bode njegov nadzor tudi pripomogel, da se bodo otroci lepo vèdli in s tem pokazali, kakov duh veje v šoli. S tem je pa rešen ob enem precejšnji del šolskega strahovanja. Težje je učitelju opazovati otroke v domačem krogu, pri raznih zabavah in igrah, ako ravno bi tako opazovanje največ pripomoglo natančnemu premotrenju otroške duše. Tù naj ovržem tudi mnênje, češ, da vedênje otrok izven šole ne spada v šolski delokrog. Ako tudi ne bi užé zaradi boljšega strahovanja nadzorovali otrok zunaj šole, moramo to storiti zaradi tesne zveze šolskega življenja z življenjem izven nje. Ako se otrok neprimerno véde zunaj šole, ako ni domá dober sin, niti dobra hči, tedaj tudi v šoli ne more biti dober učenec, dobra učenka. Prav iz tega razloga se tolikokrat in tako krepko poudarja, da naj šola in dom delujeta vzajemno in da naj obema rabijo ista sredstva v obrazovanje duha in srca.

Da pa spozná učitelj otroško individualnost, treba mu je brez vsake navidezne namerčnosti motriti otroke in jim dopustiti, da se neprisiljeno vedêjo. Najlažje se to doseže pri igranji. Tù vidimo marsikakega učenca, ki hoče vedno biti prvi in kateremu ni nobena nevarnost prevelika. Raje se ne igra, kakor da bi ne obveljala njegova beseda. Tak otrok je navadno tudi v drugih slučajih svojeglav in trmast, vender ima to dobro stran, da rad obstane svoj pregrešek. Zopet drugi otrok je resen in se pri igri malokdaj smeje; nekateremu je pa malo na tem ležeče, ali igra, ali ne. Ako se mu zabrani igra, odstrani se mirno in stisne se v kak kotichek. Mnogo pa je otrok, ki ljubijo igro nad vse; taki se čutijo nesrečne, ako se ne smejo igrati. Toda prevelika marljivost v igranji kaže na sploh malo resnobe, pač pa občutljivost in nagnenost k razposajenosti.

Modro igranje je znamenje, da je otrok sposoben, da se postavi na stališče nasprotnikovo in da pregleda njegove načrte. S tem pokaže otrok najvažnejšo stran svoje individualnosti, namreč možnost za resno in naporno mišljenje, katero je podloga njegovemu poznejšemu moškemu značaju. Vender bodi ta resnoba jasna in prodirljiva, kajti mračnost v razodevanji svojih misli ne kaže onega blagodejnega odseva otroške duše, ki bi bila pozneje sposobna, da pridobiva záse srca svojih bližnjakov. Zato je pravo in iz srca izvirajoče veselje do igre vzgojitelju ljubše, nego lenoba ali omahla radovednost, ali kakor preračunjena pretkanost. Večkrat se prigodi, da pozabijo otroci vsled igre na delo, na učenje. To je sicer šolskemu napredku škodljivo, ali obrazovanju otroškega prirodnega svojstva ni v največjo kvar, kajti take otroke je lahko z rahlim opominom privedi do tega, da se poprimejo tem vztrajneje zamujenega dela, ali da tem temeljiteje nadomesté izgubo na času. Večja napaka pa nastane, ako se pridruži igri tudi zapravljivost, ako se družijo s slabimi tovariši ali še celó zakrivajo stvari svojih sodrugov.

Zato je važno, da učitelj pazi, s kom se družijo otroci in kaka nagnenja razodevajo do sodrugov. Res, da dobrega otroka ni lahko pokvariti, toda otroška duša je podobna tvorkemu vosku, v katerem se pozná najrahljši vtisek; vrhu tega ni še individualnost dobrega otroka tako razvita, da bi mogel razpoznavati dobro od slabega in ogibati se slednjega. Navadno pa se opazuje, da nepokvarjen otrok ne teži po občevanju z izprijencem, kar je tem imenitneje, ker se s tem kaže, kako visoko nравstvenost nadkriljuje podlost. Pri takem občevanju je treba učitelju vselej preudarjati, iz kakega nagiba se druží dober otrok z izprijencem ali pokvarjencem. V mnogih slučajih se godí to brez prave namere na dobro ali slabo stran bodisi od prvega ali drugega otroka. V takem občevanju potem najočitneje odseva notranje svojstvo dotičnega otroka. Skrajnosti se večkrat rade dotikate; v skrajnostih pa leží precejšnji del razpoznave otroške individualnosti. Navidezno pritajevanje notranjih občutov rodí često povoljněše uspehe v slabem otroku, nego odkrito razodevanje taistih. Zato nikakor ni vse jedno, kakovega individualnega značaja so nравstveno nasprotni otroci, ki se družijo. Kar more na tega učenca vplivati kvarno, to je često drugemu koristno, in naopak. Vsakega približevanja nasprotnih značajev pa ravno tako ne moremo označevati za radovoljno vzprejemanje ali odbijanje sodrugovih teženj, kakor se to tudi ne more pri odraslih ljudeh z razvitim značajem zgoditi. Mladina pa je v tem oziru še neizkušena in manjka jej prave presojevalnosti o tujih lastnostih. Treba jo je le tako voditi, da pride v dotiko z vzornimi značaji, da o teh vzprejema dobre vtiske, kateri jej bodo jeklenili individualno svojstvo za postanek poznejšega značaja. Potem se tudi ne bode bati, da bi jo mogla izpriditi vsaka začasna slaba tovarišija, kajti vedela bode sama, česa se ima ogibati, kaj pa posnemati. Prava uvidnost učiteljeva v najnotranjša čutila otroška pa bode vselej mogla pogoditi prava sredstva, po katerih se bodo nравstveno še nepokvarjeni otroci obvarovali slabih vtiskov. Modra preudarljivost ima torej v tem oziru največ uspeha.

Strašljivi otroci.

Nobena reč človeka tako ne muči, kakor strah. Zdí se nam, da vzgojniki še vse premalo odpravljajo strah pri otrocih, ali pa ga celó še množijo in utrjujejo. Ume se, da tù ne govorimo o strahu Božjem, ki je začetek vse modrosti, pa tudi ne o strahu pred vsem drugim, kar more človeku sveto biti, kateri strah se nikoli prezgodaj ne vcepi v človeško dušo. Govorimo tù le o strahu pred rečmi, ki jih v resnici ni in katerih se ni treba bati. Otroci postanejo večkrat užé prav zgodaj strašljivi, pa največ zato,

ker so jih tako vzgojili neumni posli. Ako stariši sami nimajo časa, da bi varovali svoje otročiče, naj jih izročajo in zaupajo vsaj takim poslom, ki jih dobro poznajo, da so pametni. Nespametni, če tudi ne hudobni posli (pestunje i. dr.), večkrat otrokom pripovedujejo strašne povesti o strahovih in sploh take stvari, s katerimi otroke prestrašijo ter jim po tej poti jemljejo prihodnji mir in zadovoljnost. Ako je otrok napolnjen z raznimi domišljijami do strahov, se mu potem ta strah prav težko zatira. Učitelji in stariši imajo tedaj važno dolžnost, da otroke varujejo pred nepotrebnim strahom, in da strašljive otroke vestno nadzorujejo, modro poučujejo in skrbno opominjajo.

Drug strah je strah pred stvarmi, ki so nam resnično nevarne, recimo, strah pred hudim vremenom, pred derečimi živalimi i. dr. — Tudi tù je prevelik strah škodljiv in se mora pri otrocih modro gojiti. Če so stariši sami pri vsaki najmanjši nevarnosti bojazljivi in nepogumni, kako bi bili potem otroci nestrašljivi in pogumni? Stariši morajo otrokom z vzgledom kazati, da se ne bojé vsake nevarnosti ter da zaupajo na božjo pomoč in kolikor toliko na lastno zmožnost.

Nekateri otroci imajo tudi to slabo lastnost, da so pri tujih ljudeh preboječi in da se bojijo in tresejo pred vsakim, ki ga ne poznajo. Tako bojazljivost se mora pri otrocih zatirati; vendar je pa pri tem vzgojniku tudi treba paziti, da otroci ne postanejo preveč predrzni. Modri vzgojnik otroke vselej tako vzgoja, da se otroku, kar je mogoče, dolgo ohrani otroška narava t. j. nekako neprisiljeno in nepretirano, naravno vedéneje. P.

Knjiga Slovenska.

Antiquam exquirite matrem.

P. Virgil. Aen. III. 96.

§. 1.

Jezik ali govor je najlepša, najdražja in najimennitna dota med vsemi darovi, kar jih je prejel človek iz stvarnikove roke. Jezik druží človeku človeka, jezik mu glasi njegove misli in čuti, jezik ravná vedi in umetnijam pot po širocem svetu: na jezik se opira vsa človeška omika. Brez jezikove olike ni upati národove omike: „Jezik očistite peg, opilite gladko mu rujo!“

Jezik, ki ga kak narod govóri, zove se njegov narodni ali materin jezik. Národni jezik ali materinščina je najzvestejše zrcalo narodovega duha in narodove omike. Materinščina naša je slovenščina.

§. 2.

Knjiga, književnost, slovstvo, slovesnost, pismenost, pismenstvo (literatura) je skupina znamenitih duševnih izdelkov v besedi, pismu in tisku. Književnost je sama po sebi ali leposlovna (pesniška), ktera kaže dobro, pravo in lepo v prijetni obliki ter mika in blaži človeku srce, ali znanstvena (učena), ktera bistri in olikuje razum ter so jej predmet razne vede. Po izvoru svojem je slovesnost ali národna, ktera vzhaja izmed prostega národa in se sporoča od roda do roda, ali umetna, ktera obsega duševne proizvode vzobraženih pisateljev. Národna slovesnost, kteri lastno blago so pesni, pravljice, pripovedke, basni, prislovice, zastavice itd., je verno zrcalo narodovega življenja, njegovega dejanja in nehanja.

§. 3.

Književna povéstnica ali slovstvena zgodovina je umetno pripovedovanje o knjigi ktereга koli národa. Vravnáva se po času ali kraju, po snovi ali črko-

pisju, po pisateljih ali tudi po rodovih. Slovstvena zgodovina kaže, kedaj se je slovstvo pričelo, kako je napredovalo, kako dospelo do sedanje svoje vstave in oblike. Zgodovina pojasnuje vsaktero vedo; tako tudi slovstvena zgodovina pojasnuje jezikovno vedo ali jezikoslovje.

Naša slovstvena zgodovina je slovénska. Mnogotere koristi daje nam njeno znanje. Ona kaže p. knjige in spise, zakaj in čemu so nastali in kolike so vrednosti, kaj je knjigo pospeševalo ali opoviralo, ktere državne razmere in cerkvene premembe. Ona našteva možé, kteri so pisali, dostikrat v stiskah, z velikim trudom, ter budí k spoštovanju, k preslavljanju in posnemanju, kar potem množí slovstvo. Tako se je na pr. o Cirilu in Metodu, o Vodniku itd. napisalo vsled tega že več, nego so spisali oni samí. Ona naznanja pravopise, ki so služili slovenski knjigi, njihovo dobo in veljavo; ti so na pr. Glagolica, Cirilica, Bohoričica, Dajnkovica, Metelčica, Gajejica.

Slovstvena zgodovina naša pojasnuje vzajemnost mej slovanskimi rodovi, kedaj in koliko so si zmenjevali pismenstvo, kedaj so se približevali drugi drugemu in kedaj odmikovali na pr. Čehi Slovencem, Slovenci Hrvatom itd., ter kedaj je prevladoval Nemcev vpliv. Književna povestnica nam razlaga razne oblike, prilike, prislovice, marsiktere izraze, kaj pomenijo, kam merijo; na pr. od kod rusnije ali rusizmi v glagoliških knjigah Jugoslovenov v Dalmaciji; ktere pomembe je Vodnikova „Ilirija oživljena“, Prešernova „Nova pisarija“, kam merijo njegovi „Seršeni“, Koseskega izraz: „Na bukve slovenske prisegal Burbón, njegova „Slovenija“ itd.

Ona nam odpira književni vrt, slovstveno polje, ter kaže, kje je že obdelano, kje je še prazno, kod so še ledine, kod naj se torej koplje, orje, sadí in seje; učí prav čislati sebe in svoje, varuje pristranosti in prazne domišljavosti, razodeva potrebe domačinov, naj i književnik ne brani drugim prosá, svoje pustivši vracem: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi pēti“. Sploh vnema pametno ljubezen in spoštovanje do narodovega jezika in domačih rečí, budí narodni ponos, kliče na delo, da se svetu pokaže lik domače navade in misli, kar vse poživlja in pospešuje slovstveno delovanje, in tako iz malega stvar naraste velika in slavna itd. itd.

§. 4.

Ker je beseda in po njej knjiga zrcalo národovega življenja, svita se v slovstvu, kako se je godilo narodu, kajti v tesni zvezi s cerkveno in državno zgodovino je književna povestnica njegova. — V sedanjem veku vzbujajo vprav Slovani občno pozornost. Pogled v nekdanjo zgodovino nam spričuje, da národi vstajajo, cvetejo, odevetó in nekteri celó zginejo. — Za Ebrejci ali onstranskimi, vzhodnimi narodi so slovéli Grki, za Grki Rimljani, za Rimljani Germani (Nemci), in sedaj čuje se glas: Slovan gre na dan!

Živo in veselo gibanje se opazuje na njihovem književnem polju, ki ná-se obrača vže pozornost učenjakov malo da ne iz vseh znanih národov. Bodisi da se šteje Slovanov na svetu 94 milijonov (Rittich), bodisi 90 (Budilovič), bodisi le 86 (Slovanstvo 1873): istina je, da so z Romani in Germani tretji véliki narod evropski — Slovani. Prebivajo pa od morja do morja — ne le po Evropi, tudi po Aziji in Ameriki — tako, da je zopet istina, kar poje českoslovanski pesnik Kollár, da narodu slovan-skemu solnce nikdar ne zaíde. Kedar zahaja mu v Evropi, vzhaja mu v Ameriki.

Devetnajsto stoletje, pravijo, je slovansko, in res znati je, da nas večni Vladar kliče na svetovno pozorišče. „Pred vsim naj Bogu priporočujeta — ssv. Ciril in Metod — oni národ, ki po številu, mogočnosti in bogastvu ima največo veljavo. . . Po Božjem sklepu se kaže, da Slovanski národ je prihranjen za posebne namene“ („Eam in primis commendent Deo gentem, quae numero, potentia, opibusque maxime valet . . . quando-

quidem divino quodam consilio Slavorum genus ad singularia munera expectatum videtur“.
Leo XIII. 5. jul. 1881). Jutro nam je napočilo v slovstvu, na slovstvenem polju, in —
jutranje solnce ne sije celi dan. Rana ura — zlata ura. V tem smislu*) poje vrli
Kollár:

„Rano Slovan, den Němci mají,
Anglicko poledne, Francouz svačky,
večer Vlach už a Hišpani noc!“

Iz šole za šolo.

Kazalni uk.

Ptice po zimi.

Veliko ptic je jeseni šlo v gorkejšje kraje (recimo: lastovke, pénice, pastiríčice, kúkavica, žrjavi, sterki, pustolovke i. dr.). Vrabc, vrana, sraka, kos pa ostanejo tudi po zimi pri nas. Na zimo dobé bolj gosto, gorko pérje; vender pa je ubogim živalicam po zimi večkrat prav zeló mrzaz in zmrzujejo. Tudi po zimi ne dobé živeža. Kadar sneg vse zapade, pridejo ubogi ptički k hišam, k ljudem ter prosijo živeža. Mnogo jih pa tudi lakote pogine.

Pripovedovanje.

Bodi dobrotljiv!

Bila je prav mrzla, huda zima. Metka je pobirala krušne drobtine in skorjice, ki so na tla padle. Dvakrat na dan je šla na dvorišče in je nabrane drobtine in skorjice ptičkom potresala. Veselilo jo je, ko so ptički prileteli in radi urno pobirali, kar so na tleh dobili. Večkrat je dobro deklico v roke zeblo, toda dobro srce jo je greló in blažilo.

Ko oče Metko vidijo, kako ubogim ptičkam potresa živeža, jej reko: „Kaj delaš, ljuba Metka?“

Metka: Vse pokriva sneg in led; ubogi ptički ne morejo dobiti živeža; žalostni so in lačni; zatorej jim potresam živeža, dokler ga nikjer nimajo.

Oče: Prav, da delaš tako; pa vender ptičev je mnogo; ti moreš le nekaterim pomagati.

Metka: Naj vsi otroci storé tako kakor jaz, in mnogo ptičkov bode preskrbljenih, da ne bodo stradali in lakote umirali.

Oče: Dobro bi bilo, ako bi bilo tako; potem bi ne bilo béde in nadlog na svetu, in vsi ljudje bi bili srečni. Ljuba Metka, bodi vedno tako blaga in dobra in vedi, da da je Bogu zeló, zeló ljubo, če komu v sili pomagamo in mu težave lajšamo.

Učenje na pamet.

Ptice po zimi.

1. Pridi k oknu, ljuba mala!
Daj mi zrnice in drobtin!
Zemlja trda je kot skala,
Ni več kópnih cest, ravnin.	2. Glej, kako že omagujem,
Ves dan lakoto trpím,
V snegu, ledu premrazujem,
Komaj, reva še živím.
3. Pridi k oknu, ljuba mala!
Daj mi kruha, skorjico,
Bom vzpomladi ti vračala:
Pela hvalno pesmico.	

*) Der Gang oder die Tageszeiten der europaeischen Literatur: Morgen haben die Slaven, Tag die Deutschen, Mittag die Engländer, Jausen die Franzosen, Abend die Italiener, Nacht die Spanier.

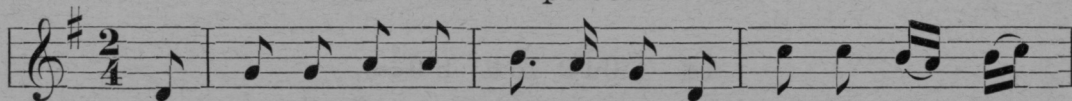
Ptica pri oknu.

Ptica k oknu priletela,
 Žalostno ljudem zapela:
 Oj, kak' hudo zébe me,
 Vsmilite se ptičice!

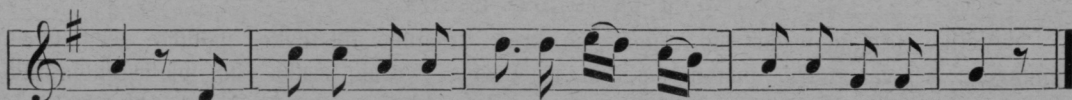
V hišo so ljudje jo vzeli,
 Vsi so radi jo imeli;
 Ko pa je vzpomlad prišla,
 V gozd je ptica zopet šla.

Petje.

Lačni ptiček.

1. Ti drob - ni, lju - bi pti - ček moj! Na mra - zu kak me -
 2. Pri - le - ti k me - ni sim na tla, Ni - kar se me ne

1. dliš! Po - vej, kje spa-val boš no - coj? Al' je - sti kaj do - biš?
 2. boj! Po - be - ri vsa ta zr - ni - ca! Na - pol - ni že - pek svoj!

Vrabec.

Vrabec je sicer pevec; a ne poje posebno lepo. Živí najraje v družbi na vasi in na polji. Rad je pri človekovem stanovanji, zato, ker tû vedno kaj živeža dobiva. Vrabec ima debel, močán kljun. Glavo ima okroglo. Súknjico ima rujavo, kostanjevo, sivo in belo pisano. Na nogah ima štiri prste, tri spredaj in enega zadaj. Vrabec pobira zrnje, seme in črve. Na polji rad kaj ukrade, na vrtu pa koristi.

Vrabec je čvrst, predrzen in zvit ptič.

Učenje na pamet.

Vrabec in konj.

Vrabec: Konjiček, jasli polne imaš,
 Al' meni kaj od tega daš?
 Vsaj eno zrn'ce ali dve, —
 Lehko se boš najedel še!

Konj: Predrzni ptič, pobiraj le,
 Obema dost' je krme té.
 In skupaj jesta kar oba,
 Potrebe nič ne trpità.
 In vroče leto je prišlo,
 Se hudih muh ni manjkalo:
 Pa vrabec pridno jih loví,
 Da konj nadleže ne trpí.

Vrána.

Vrána ni selilna ptica. Vso zimo je pri nas. Kadar sneg pokriva polje in gozde, nima živeža in je včasí zeló lačna. Pride k hišam in na ceste, da dobí kaj živeža.

Pripovedovanje.

Ne odlagaj molitve!

„Zaplata“ je gora na Gorenjskem. Velik kos gore je obrasten s travo. Kmetje jeseni travo pokosé in v stoge spravijo do zime; po zimi pa jo z gore vlačijo. Bil je

lep zimski dan. Torej je neki posestnik (tako pripovedujejo stari ljudje) ukazal svojim ljudem na goro iti po senó. Užé so senarili precej časa, kar zazvoní poludne po cerkvah, in ker se je tudi slišalo v goro, djali so nekateri: „Poludne zvoní, molimo, da se nam ne primeri kaka nesreča“. — Odkrijejo se ter molijo vsi drugi, le trije ne, ki so svoj pot dalje delali, rekoč: „Ni časa, da bi zdaj molili, kar bode mo prej delo dokončali, toliko bode mo prej z mraza“. Kaj se zgodí? Komaj ti delavci to izgovore, utrga se nad njimi plaz snega, ki ga je solnce ogrelo, in zasuje vse tri, kjer so žalostno poginili.

Premog.

K naravoznanstvenemu pouku v ponavljalni šoli.

Premog ali kamnéno ogljije postaja od leta do leta bolj važen, in bode tudi še vedno važnejši posebno takrat, ko bode ljudem drv za kurjavo zmanjkovalo in zmanjkalo.

Premog ni kamenje, čeravno je kamenju podoben. Kako bi nek gorelo in žerjavico dajalo, ako bi bilo čisto kamenje? Premog je rastlinsko ogljije, ki pa je po mnogih prekcijah zemlje okamnelo pod zemljo, iz katere se koplje kakor ruda tù pa tam.

Iz prvotnih gozdov z velikanskimi drevesi in rastlinami so se tedaj začénjali plazi premoga. Da ti plazi res niso nič drugega kakor uogljene rastline, se lahko pričamo, ako premog skozi povekšavno steklo ogledujemo. Tudi premog nam kaže tisto piskričastno tkanje, ki je vsem rastlinam lastno. Tudi iz takih plazov premoga izkopujejo cela in še dobro ohranjena debela mnogovrstnih dreves in pa cele sklade listja in proprota, ki je v ogljije izpremenjeno.

Od pričetka premoga do zdaj — kdo more leta šteti? Ker se pa še zdaj na milijone centov premoga vsako leto iz zemlje izkopuje, ali ni očitno, da premog je gotova priča starodavnih prekucij na zemlji, zraven pa previdnost dobrotljivega stvarnika, ki je pod zemljo shranil človeškemu rodu neizmerne zaklade kurjave, kadar mu bode za-njo zmanjkalo drv na zemlji, kateri žalostni čas se užé prikazuje. Posestniki gozdov so tù pa tam užé veliko pripomogli k temu, ker so iz posekanega lesa narejali denarje, pa niso pomislili, da njihovi potomci iz denarja ne bodo zopet mogli narediti dreves.

Bukev in jelka potrebuje najmanj 40 let, da je toliko velika, da daje polena za kurjavo; pogorí pa pred ko v 40 urah. Kolika dobrota je tedaj človeku premog, kateri mu drva namestuje! Največ premoga v Evropi je na Angleškem. Tam so ljudje tudi najpred jeli premog kopati in za kurjavo rabiti. Angleži užé premog davno rabijo ne le samo v kuhinjah in v stanovanjih, temuč tudi v tovarnah, na parobrodih in hlaponih po železnicah. V našem cesarstvu so največe premogove zaloge na Češkem, potem na Šleskem, Marskem, v Spodnji Avstriji, na Štajerskem, Ogerskem, v Galiciji, v Zgornji Avstriji, na Kranjskem, Koroškem, v Dalmaciji, v Istri in na Tirolskem.

Opis šolske občine Blagovica

v zemljepisnem, prirodopisnem in zgodovinskem oziru v korist metodiki domovinoslovnega pouka.

Sestavil **Fran Marolt**.

V tretjem šolskem letu pričnè se, kakor znano, vprvič pravi pouk v domovinoslovji. Še vé da ima ta pouk užé v drugem, da celó v prvem šolskem letu dobro podlogo v dñrem nazornem nauku.

Učitelj naj potem po znanem didaktičnem reku: „od znanega do neznanega“ hódi pót dalje, t. j. prestopi naj v tretjem šolskem letu k pravemu zemljepisnemu pouku, v ožjem pomenu — k domovinoslovju.

Ker je nam enorazredničarjem za ta pouk odmerjenih le 20 ur v šolskem letu, moramo se tudi dobro požuriti, da v tem kratko odmerjenem času dosežemo nam predpisani učai smoter.

Ker se pouk v domovinoslovji poučuje na podlogi beril, v katerih pa so nekateri sestavki, osobito kar se tiče pouka v zemljepisji, preobširni, — nasprotno ko nam mnogo gradiva za elementarni ta pouk manjka, moramo v dosego učnega smotra biti jako izbirčni, da si učno tvarino v domovinoslovji kráju primerno volimo in da pomanjkljive sestavke po krajnih razmerah zboljšamo, t. j. z bolj praktičnimi in razumnimi nadomestimo.

Vsak izmej nas učiteljev, ki deluje na kmetih, ako primerja učni načrt zemljepisja za tretje šolsko leto enorazrednice in pa našo sedanje „Drugo Berilo“, na podlogi katerega nam je realije, tedaj tudi domovinoslovje poučevati — reči in trditi mora, da je omenjeno berilo precej nepraktično.

Vsa zahtevana in določena, oziroma v berilu navedena tvarina za ta pouk se za mladino nikakor ne more temeljito, takó obdelati in premlatiti, da bi deca od nje v javnem življenji v resnici tudi imela kako dejansko korist.

Kot obligaten predmet je pouk v zemljepisji še le za srednjo in višjo stopnjo ljudskih enorazrednic.

Da bode nam pa tudi na tej stopnji v tem pouku kaj gotovega doseči mogoče, moramo za ta nauk šolsko deca užé na nižji stopnji vredno in temeljito pripravljati, kar desežemo z nazornim naukom.

Nazor in zopet nazor, ta naj bode učitelju pri pouku vedno voditelj!

Ako so se nazornemu nauku namenjene začetne vaje z deco stvarno in temeljito preresetale, bode ta deca na srednjem stopnji tudi bolj sposobna za vsaki realistični pouk, kar ga je za tretje šolsko leto predpisanega.

Da k stvári preidem!

Didaktični stavek „od znanega do neznanega“ in „od bližnjega do oddaljenega“ ne zavzema v nobenem pouku tolike važnosti, kakor v zemljepisnem, oziroma v domovinoslovji. Prve temeljne pojme v tem pouku iskati je v nazornem nauku. Kar je deci v obližji, o tem naj v tem pouku v začetku govóri, to naj dobro prebavi!

Da je pa učitelju možno, v domovinoslovji kaj uspešnega doseči, mora sam ožjo domovino dece, t. j. svojo šolsko občino natančno poznati.

Zató menda se je bila tudi pri lanskem učiteljskem zborovanji izrazila želja, sestaviti s pomočjo posameznih tovarišev vsestranski opis našega okraja.

Lépa misel tá! Vsak imel bi potem kratek, jedrnat opis svoje šolske občine, sosednih šolskih občin, — našega okraja.

Da bi ta opis domovinoslovnemu pouku mnogo hasnil, da bi se dal uspešno uporabljati, je jasno! Omenjenega opisa še nimamo!

Meni dán je od stalnega odbora nálog, dati pojasnilo, kako naj sestavimo opis posameznih šolskih občin, iz katerih opisov bi se sestavil potem opis vsega okraja.

V prvo mi je tú razložiti, kako sem ta opis sestavil, uredil in kako naj učitelj b znanje učencem v tretjem šolskem letu podaja, da tudi učenci poznajo najožjo svojo domovino — šolsko občino.

Da mi je bilo možno sestaviti opis šolske občine, posluževal sem se pri sestavi v prvo največ, osobito kar se tiče prirodoznanskega in zemljepisnega opisa, lastnih eioletnih izkušenj.

Prehódil sem vas za vasjó, risal potočke in griče, hiše, razna póta itd. Tù povprašal sem domačina po imenu tega in onega griča, tam zopet družega po kaki pravljici. Takó nabral sem v teku štirih mesecev mnogo gradiva, iz katerega sem izpilil prirodznanski in zemljepisni opis.

Pri statističnem opisu posluževal sem se šolskega arhiva, osobito starejih zapisnikov, šolskih matrik in šolske kronike. Omenim naj tudi „Spezialortsrepertorium v. Krain“, knjigo, kojo je izdala statistična komisija l. 1884., katera se tudi v naši knjižnici nahaja.

Se vé da so marsikatere številke užé nerabljive, tako da sem moral n. pr. hiše vsake vasí posebej šteti.

Zgodovinski opis — najtežavneje, a tudi najzanimiveje délo, opira se na Šumijev „Archiv“, letnik 1882/3, zv. I. Tudi ta knjiga se dobí v naši knjižnici.

Pri zgodovinskem opisu nam je pot najtežja, kajti ako hočemo pristnih zgodovinskih dogodkov naštetí, treba da prvič poznamo kraj in ljúd kar možno — natanko. Le potem, ako smo se seznanili s krajem, ako natančno poznamo običaje domačega ljudstva, nam je móžna sodba o enej ali drugej stvari.

Tù pa treba, da delújemo vsaj 3—4 leta na istej šoli, v istej šolskej občini.

Drugič treba je marljivo zgodovinske spise in knjige, osobito iz domače zgodovine, prebirati.

Valvazor in Dimitz res dobro služita, a tudi tù so dogodki splošni.

V novejšem času pričel je g. Koblar izdávati „Zgodovino fará Ljubljanske škofije“. To delo je osobito za nas jako vážno; želeti bi le bilo, da bi zvezki hitreje izhajali. Uverjen sem, da bo slehèrni izmej našega stanú, kateremu domača zgodovina ni deveta briga, radostno posegel po vsakem zvezku, kajti tù se čita res prav mično zgodovina fare, cèrkve in šole.

Da bi nam razne zgodovinske listine bile pristopne, dalo bi se užé kaj boljšega napisati! A kje jih dobiti?

Vážen pripomoček je tudi ustno sporočilo.

Jaz sam uveril sem se, da je tem pótom mnogo doseči. Vsaj se nahajajo v vsakej vási, vsakej občini stáři, izkušeni možje, kateri vedó mnogo o vážnih dogodkih, ki so se vršili na domačih tleh ali v njegovem obližji. Jaz prvi imam se mnogo zahvaliti nekemu posestniku; ta mi je dál marsikatere zgodovinske podatke, osobito o šoli, katere bi zamán v knjigah iskal.

To bila bi nekaka pot, kje in kakó nam je iskáti gradiva za opis, kajti: ako je učitelj še takó vešč domače zgodovine, vender ne najde v njej vseh za svojo šolsko občino vážnih dogodkov, vsaj podrobnih né!

Sedaj nam je drugi nálog: gradivo urediti.

Ko se je pri lanskem zborovanji stavil predlog, opisati posamezne občine, volil se je odbor, kojemu je bil nálog, dati navodilo, kakó nam je te opise sestaviti.

V to svrho razposlal je omenjeni odbor 16. dec. 1886. l. vprašanja, po katerih smo se ravnali pri sestavi opisa. Vprašanja bila so jako dobro stavljena in po teh vprašanjih razvrstil sem tudi jaz opis v štiri glavne dele:

- a) Prirodznansko - statistični in zemljepisni opis;
- b) Zgodovinski opis šole;
- c) Zgodovina šolske občine v obče — in
- d) Zgodovinski ostanki in spomeniki.

Slednjič dodal sem opisu še majhen zemljevid šolske občine, na katerem je razvidno gradivo prvega dela tega opisa.

Opis je sledeči :

I. Prirodnoznanstvo - statistični opis šolske občine.

a) *Lega in meje.*

Ako hódi potnik po državnej ali „Dunajskej cesti“ proti severu, pride v vás Lukovico. Tù pa jo krene proti vzhodu. Ako dobro pot pod noge vzame, dospé v 1½ uri v vás Blagovico.

Po tej vási imenuje se tudi vsa šolska občina Blagovica. Od Ljubljane do Lukovice hodil je ravno 22 km, od Lukovice do Blagovice pa 10 km, skupaj 32 km.

Šolska občina, katera je ob jednom tudi fára, je precej obširna. Razteza se po dolini od zahoda proti vzhódu 4³/₅ km, t. j. dobre pol ure hodá v tako imenovanem Črnem Grabnu. Široka pa je 10 km.

Dolino to smeli bi imenovati i „Radomljiško dolino“, ker po njej šumljá potok Radomlja.

Občina ta spada v okrajno glavarstvo Kamenik, Moravško dekanijo in občino sv. Ožbolda.

Sodišče in davčni urád ima na Brdu, pošto pa na Trojanah in v Lukovici. Pred kratkim dobila je i nabiralnico za pisma.

Nekedaj bila je ta šolska občina mnogo večja; prištevala so se jej vasí Samoglar, Javorje in Suša*). Vsaj takó govori ljudstvo!

Šolska občina v sedanjem obsegu uravnana bila je leta 1869.

Naslednje šolske občine ji mejé: na zahódu šolska občina Krašnja, na jugu šolski občini Moravče in Péče. Na severu in vzhodu pa še nij postavno ustanovljene šolske občine. Tù ji meje: na severo-zahodu Češnjiska fara, na séveru Špitališka in na vzhodu Št. Ožboldska fára.

(Dalje prihodnjič.)

Književnost.

— „**Ježlčnik**“. Knjiga Slovenska v XIX. veku. C. — Spisal J. Marn. XXV. leto. V Ljubljani. Natisnil in založil Rudolf Milic. 1887., 8., str. 97. Tudi tega Ježičnika (o srebernem njegovem jubileju) se nekaj odtisov posebej dobiva po 60 kr. (po pošti 65 kr.) v Katoliški Bukvarni.

— „**Dom in svet**“ imenoval se bode zabavno-poučni list, ki ga bode od 20. dné t. m. izdajal dr. Fr. Lampe. Ta list bode v prvi vrsti namenjen mladini, ki hrepení po višem izobraženji in napredku, potem pa tudi vsem omikancem, ki se želé zabavati in blažiti sè slovstvenimi lepimi izdelki in si razširjati znanje z lehkimi, poučnimi spisi. Národnjaki, rodoljubi, ki ljubijo mladino in hoté, da národ naš napreduje, naj bi tedaj tudi ta list duševno in gmotno podpirali. Mladina in vsi, ki hrepené po pravi, temeljiti omiki, naj se na list obilno naročaja ter ga razširjajo. — List bode izhajal dné 20. vsakega meseca na celi póli velike osmerke. Cena mu je 1 glđ. 60 kr. za leto, 80 kr. za pol leta. Uredništvo in upravníštvo je v Marijanišči v Ljubljani. Za Ljubljanske naročnike posreduje „Katoliška Bukvarna“.

— „**Jos. Stritarja zbrani spisi**“ so prišli užé v 27. snopiču na svetlo.

D o p i s i.

Iz sežanskega okraja, 3. januarja. (Izv. dop.) Okrajna učiteljska konferencija v Sežani. Dné 19. m. m. smo imeli učitelji sežanskega okraja redno okrajno učiteljsko konferencijo v Sežani. Ob 10. uri zjutraj se zberemo v šolskem poslopji sežanskem; bilo nas je

*) Schumi „Archiv“ 1882/3, Bd. I. pag. 201.

29 učiteljev in 7 učiteljic. Zapisnikarjema sta bila izvoljena gg. Tance in Pavlin; c. kr. okrajni šolski nadzornik, Davorin Sinkovič, pa določi za svojega namestnika g. Antona Lebana. Potem se prične seja s prvo točko dnevnega reda: »Poročilo nadzornikovo«.

G. nadzornik konstatuje, da je šolsko obiskovanje v našem okraji dokaj ugodno; kajti lansko leto je šolo obiskovalo 99% otrok. Marljivost učiteljev tega okraja je bila »povoljna«, poučevanje v občie »povoljno«; nadaljno izobraževanje učiteljev »nepovoljno«; snažnost v šoli tu pa tam »slaba«; otroci so po nekod takó zamazani, »kakor bi vse leto ne videli vode«. Pohvalno omenja gdč. učiteljice, ki strogo gledajo na snažnost v šoli. Učenje jezika »povoljno«; čitanje v občie »dobro«; slovnica se uči preveč teoretično. Za jedno prihodnjih okrajnih učiteljskih konferencij bode treba sestaviti podobni učni načrt v tem obziru, kakor se je to zgodilo gledé realij, spisja, lepopisja in kmetijstva. Spisje je bilo sploh dobro. Pri zgodovinskem pouku naj se toliko ne jemljó v obzir fakta, nego naj se bolj gleda na vzgojevalne momente. Priporoča nadalje naj si vsi omislimo Rutarjevo »Domovinoznanstvo«, kojo knjigo priporoča tudi visoki c. kr. deželni šolski svét. Računstvo se je učilo dobro; samo bolj se je treba ozirati na novo mero in vago. To je tudi želja deželnega šolskega svéta samega. Še 6. letniki je treba priti vsaj do 4. računice. Lepopisje je bilo »povoljno«, po nekod pa celó »prav slabo«. Risanje »komaj dovoljno«. Pri petji naj se pazi bolj »na čiste glasove«. Omenjajoč »telovadbo«, priporoča g. nadzornik »telovadne igre«. Nadaljevalni tečaj mu je bil »najslabsi«. Tu bi se morala povsod rabiti 5. računica. Šolski inventar bódi natančen . . .

Toda dovolj, gospod urednik, o tem poročilu nadzornikovem, sicer bodete še mislili, da smo učitelji sezanskega okraja res prave pravcate revce in ničle, ker smo si prislužili v malokaterem predmetu več kakor borni »povoljno«. — Druga točka je bila: »Podrobni učni načrt za nadaljevalne šole na podlogi Kramarjevega kmetijskega berila«. To točko je dobro rešil g. Anton Benigar in konferencija je njegovo delo odobrilo z dostavkom g. Kanteta, naj bi se slavna c. kr. kmetijska družba v Gorici naprosila, da bi se dobivalo Kramarjevo kmetijsko berilo ceneje. — Tretja točka se je glasila: »Vedénje učencev v šoli in zunaj šole; kaj vzročuje, da se otroci slabo obnašajo in kako priti tem nedostavkom v okom«.

To točko je moral rešiti vsak učitelj pismeno ter svoj izdelek poslati slavnemu c. kr. okrajnemu šolskemu svétu sezanskemu. To je bila pametna misel, kajti žal! marsikoji učitelj misli, ostaveljši učiteljišče, da se mu odslej ni treba več vaditi v slovenskem spisovanji; vsled te zanikrnosti pa se porodi nezmožnost, ki postane očitna takrat, ko je učitelju zopet treba prijeti za zrjavlo pero, da napiše nekaj vrst v tem ali onem obziru. — Gosp. nadzornik je za referentinjó izvolil gdč. Justino Štrukljevo in res, boljše ni mogel pogoditi. Mi smo uže prej poznali gdč. Štrukljevo kot izreden talent, moramo pa reči, da je še svojim izbornim referatom samo sebe prekosila. Smrtna tihota nastane uže po prebranih njenih prvih stavkih; pet četrtij ure je čitala, a vender smo vsi pazljivo sledili predavanju njenemu. A to predavanje ni bilo morda kak plagijat iz kake nemške knjige, nego prekrasno, čisto originalno, samostalno delo, pisano v takó vzornej slovenščini, da bi bolje ne pisal pisatelj, stoječ na vrhunci svoje popolnosti. Ko je končala — zagromí velikansk rokoplosk, in ko se ta poleže, povpraša g. nadzornik, kedo ima k referatu kaj pripomniti. Oglasí se g. Janko Leban ter pravi, da je referat gdč. Štrukljeve po vsebini in obliki tako izvrsten, da se mora odobriti »en bloc«; prosi nadalje g. nadzornika, naj obširni referat vrne gdč. referentinji, katera naj ga priobči v »Učiteljskem Tovarišu«. Za ta list je pisan kakor navlašč, in gotovo bode gosp. urednik Praprotnik vesel tega bisera.*) Gosp. nadzornik želji g. Janko Lebana pri priči ustreže; a vender se gdč. Štrukljeva izgovarja, da spis ni za tisk itd. Naj mi vrla koleginja ne zameri, da jo moram zaradi prevelike nje ponižnosti — javno karati. — Uže nekdam jo je znani dopisnik v »Učit. Tovarišu« spodbujal, naj se loti pisateljavanja; žal, brezuspešno! Nadejamo se, da se vsaj zdaj poboljša ter da se bo oglašala na slovstvenem našem polji, saj nam baš večjih, spretnih pisateljic tako živo treba! Gosp. urednika Praprotnika pa opozarjam na to; ako potrebuje izvrstnega spisa, vedel bode, kam naj se obrne.

Tu mi je posebej omeniti, da je gdč. referentinja govorila tudi proti javnim plesom. Ker se nihče drug ni oglasil k besedi, prestopilo se je k naslednji 4. točki, namreč: »Poročilo biblijotečne komisije«. Poročal je g. Kante. Druzega ne omenjam, nego da se je sklenilo, da se za okrajno učiteljsko knjižnico kupi večina starejših letnikov »Novic«, pa se tudi omislijo Stritarjevi spisi, ko pridejo vsi zvezki na svetlo. — Peta točka je bila: »Volitev dveh učiteljskih zastopnikov v okrajni šolski svét«. Predno se začne voliti, poprime besedo g. nadzornik ter

*) Gotovo da!

oménja, da ni prav, kar se je v zadnjem času pisarilo in delovalo baš gledé učiteljskih zastopnikov v okrajnem šolskem svétu. Dosedanjima zastopnikoma ni nič kaj reči; onadva sta izpolnjevala svojo dolžnost. Če kdo misli, da bi bila nova dva zastopnika boljša, moti se zeló. Kaj se pa razpravlja v okrajnem šolskem svétu? Skoro zgolja finančne stvari. Tù se je razbilo okno, tam se pokvarila klop, za kar je treba dovoliti malo denarja in k čemur vselej pritrđita tudi g. zastopnika, naj si bosta užé ta ali ta. Le redko so disciplinarne učiteljske stvari na dnevnem redu. A tedaj se tudi učiteljska zastopnika ne moreta (sic?!) potegovati za svoje kolege, če so resnično kaj zakrivali. Kar je belo, belo je, in ne more nihče trđiti, da je črno. Ker pa nekateri mislijo, da učiteljska zastopnika morata dotičnim kolegom povedati, kaj se je o njih razpravljalo v okrajnem šolskem svétu, zato prebere neki ukaz, vsled katerega je to ostro prepovedano; kajti »uradna tajnost« se mora varovati. Sploh želí, da bi prenehalo tisto brezplodno obiranje po časopisih in po našem učiteljskem društvu, ker z glavo skozi zid ne gre. Boljše je molčati in mirovati, ker se itak nič ne opravi (sic?!) . . . Prilíčno takó je govoril gosp. nadzornik.

Začela se je volitev. Volilno pravico je imelo 32 navzočnih gospodov in gospodičin. Uspeh je bil sledeči: g. Kante je dobil 23 glasov, Benigar 22, Anton Leban 10, Trampuž 7, Tomšič Josip 1, Koršič 1; izvoljena sta torej nova zastopnika Kante in Benigar, katerima želimo, da se moški in neustrašno poganjata za pravice svojih kolegov v okrajnem šolskem svétu. S tem opravičita zaupanje, ki smo je v nja stavili ter dokazeta tudi svojim predstojnikom, da nista prišla v okrajni šolski svét le — kimat . . . V to ime: Bog in sreča in junaška! — Sledila je na to 6. in 7. točka: »Volitev stalnega odbora« in »volitev biblijotečne komisije«. Ostalo je vse pri starem, namreč: v stalnem odboru so gg. Kante, Benigar, Koršič, Tomšič Fran, Anton Leban; v biblijotečni komisiji: gg. Kante, Pitamic Nežika, Ingerl Ernesta, Pakiž Anton, Starec.

Ker ni bilo posebnih predlogov, zaključí g. nadzornik sejo ob 3. uri popoldne z običajnim nazdravom presvetlemu cesarju. Gosp. Benigar se je g. nadzorniku zahvalil za vodstvo konferencije in potem smo se šli krepčat v gostilnico. Pri kosilu je bilo vse mirno. Edini g. Benigar je nazdravil g. nadzorniku; ta pa je odgovoril v tem smislu, da on ljubi podložne si učitelje, a vender, da mora delati po svoji vesti, če se kaj prav ne vrší i. t. d.

Konečno naj mi bode dovoljena opómnja, da bi bilo dobro, da bi okrajne učiteljske konferencije trajale predpoludne in popoldne (kakor se je večkrat godilo za Vodopivčega nadzornikovanja) ali da bi celó trpele po dva dni; kajti le na tak način bi bilo mogoče nadrobno predelati vse gradivo dnevnega reda. Večkrat se prigodí, da bi marsikoji učitelj imel ali onemu referatu to ali ono pristaviti, ali da posameznik želi to in ono predlagati; pa naposled se vse opusti le zato, da bi seja ne trajala dolgo čez dopoludne. Pomisliti je, da 5 — 6 urno neprestano zborovanje brez odmora človeka vender utruđi in se mu potem ne ljubi, da bi svojevoljno sejo zdaljševal sè svojimi opómnjami.

Omeniti moram tudi še, da k seji ni bilo našega g. okrajnega glavarja. Na Kranjskem in drugod je lepa navada, da se tudi okrajni glavarji udeležujejo tacih sej, z učitelji ljubeznjivo občujejo ter jim takoj izplačajo dnino in potnino. Mi smo pa vlani morali čakati mesec dni na dotično nakaznico, in Bog vé, če ne bode tudi letos taka! Je marsikje kedó, ki se spomni ubozega učitelja le takrat, ko je treba proti njemu naperiti kako disciplinarno preiskavo, ali mu sploh stopiti na prste, »sapo zapreti« itd. Bog nas varuj takih prijateljev! *Dixi et salvavi animam meam!*
Lucilius.

Izpod Triglava o novem letu 1888. (Izv. dop.) Pošiljam Vam nekoliko podatkov iz šolskega okraja radovljiškega, o katerih mislim, da bodo zanimali vsakega, kdor se briga kaj za šolski napredek v domovini naši. Naš šolski okraj je imel doslej 1 štirirazrednico (v Radovljici), 6 dvorazrednic (na Bohinjski Bistrici, v Gorjah, v Gradu pri Bledu, na Jesenicah, v Kranjski Gori in v Srednji Vasi), 14 enorazrednic (v Begunjah, na Boh. Beli, na Breznici, na Dobravi pri Kropi, na Dovjem, na Fužinah, v Kamni Gorici, na Koroški Beli, v Kropi, v Lescah, v Ljubnem, v Móšnjah, v Ratečah in v Zasipu), dalje 2 šoli za silo (na Koprivniku in v Lešah) ter 1 šola podružnico (na Planini nad Jesenicami). Z začetkom tekočega šolskega leta so se pa zvršile nasledne premembe: V Ratečah, kjer zaradi pomanjkanja šolskega poslopja in učitelja užé dve leti ni bilo nobenega pouka, najeli so v privatni hiši šolsko sobo in za učitelja tja je prišel g. Luka Kavalar, doslej učitelj na Breznici. Dvorazrednica na Jesenicah se je razširila v trorazrednico, enorazrednica v Kropi pa v dvorazrednico; vrhu tega sta se ustanovili dve novi enorazrednici: na Dobravi Blejski, kjer je prevzel poučevanje domači gospod župnik Matija Košar, in v Ribnem, kjer je učiteljsko službo nastopil g. Fr. Rus,

doslej pomožni učitelj v Ljubljani. Na Breznico je prišel na Kavalarijevo mesto gosp. Jože Ažman iz Sv. Križa pri Trziči; novo drugo učiteljsko mesto v Kropi se je oddalo gospodični Leopoldini Rozmanovi, učiteljici na Dóbrovi pri Ljubljani; na izpraznjeno drugo učiteljsko mesto na Bohinjski Bistrici je prišla gospodična Janja Miklavčičeva iz Lipalje Vasi na Koroškem, in v Bled gospodična Katarina Droll iz Št. Petra pri Rudolfovem. Gospod Aleks. Lunaček je odšel iz Srednje Vasi v Bohinji za stalnega učitelja na Trebelno v krškem okraji in na njegovo mesto je došel suplent gosp. Bernard Andolšek. V Lescah je začasnó dobil službo gosp. K. Simon, doslej učitelj v Loškem Potoku. V vsem okraji je zdaj prazno samo tretje učiteljsko mesto na Jesenicah (plače 400 gld.). Novi šoli sta se tekom leta 1887. dozidali dve: v Kropi dvorazrednica in v Ribnem enorazrednica; razširila se je vrhu tega učilnica na Bohinjski Beli in popravila šola v Srednji Vasi. — Čujem, da mislijo zaradi velikega števila šolskih otrok dvorazrednico v Gradu pri Bledu razširiti v trorazrednico, enorazrednice v Begunjah, na Breznici, v Kamni Gorici, v Mošnjah in v Ratečah pa v dvorazrednice. V ta namen bode treba v Móšnjah in v Ratečah postaviti novo šolsko poslopje, drugod pa prezidati in razširiti obstoječa šolska poslopja. Zategadelj so nekatere šolske občine sklenile plačevati potrebne šolske priklade, občini Rateče in Blejska Dobrava plačujeta baje po 50%. — Poučni jezik je po vseh naših šolah (razen Fužin »Weissenfels«) slovenski, (nemščina je obligatna samo na štirikazrednici v Radovljici. — Iz teh vrstic vidite, kako napreduje šolstvo v našem okraji. St.

Iz Celja. V četrtek, dné 29. dec. l. 1887. je imelo »Celjsko učiteljsko društvo« svoje glavno zborovanje. Prvosednik g. A. Brezovnik otvori ob 11. uri, ko se je zbralo dovoljno število udov, zborovanje s presrčnim pozdravom. Po prečitani in odobrenji zadnjega zapisnika, izvešča prvosednik o društvenih zadevah. Pred vsem prečita »okrožnico«, ki se je razposlala raznim okrajnim učiteljskim društvam gledé »zveze slovenskih učitel. društev«. Potem podaje glavne misli o potrebi in ustanovljenji »Privatnega podpornega društva za slovenske učitelje«. Zadača tega društva bi bila, podpirati tovariše naše pri selitvah, své le pri večjih in v bolezni. Vsakemu je znano, koliko stane selitev, zlasti pri oženjenih, ki imajo več pohoštva in drugih stvari. Ti bi dobili neko podporo, zračunano po daljini potovanja. A tudi v bolezni bila bi našim sodrudnikom podpora kaj dobro došla. Napósled bi še društvo prirejalo umrlim učiteljem stanú primeren in dostojen pogreb. Nekaterikrat prigodilo se je že, zgledov nočemo navesti, da so učitelja, zlasti samca, pokopali brez vsake slovesnosti, kakor pravo pravcato borno siroto, kar sigurno ne povzdigne ugleda učiteljskega stanu. Kdor je imel priložnost prepričati se, kako razna društva n. pr. požarne brambe itd. svoje člane, bodi si težak ali ne, pokopavajo, s kakim »pompom« se vse vrši, bode pač uvérjen, da je tudi v tem oziru treba kaj pri nas storiti. No pa, ne bodem dalje slikal potrebe takega društva; to bode užé v kratkem storil g. A. Brezovnik sam.

Predlog, da »Celjsko učit. društvo« osnuje omenjeno društvo, bil je enoglasno vsprejet. V dotični odbor voljeni so: gg. Brezovnik, Kodermann in Logar.

Nadaljna točka dnevnega reda je tajnikovo letno poročilo. Celjsko učiteljsko društvo je v 17. letu svojega obstanka delovalo zeló marljivo in živahno. V pretečenem letu je imelo 9 mesečnih zborovanj, priredilo dva izleta in sicer: v 5. dan maja v Št. Pavel v Savinjski dolini in v 7. dan julija v Št. Jurij na južni železnici.

Pri mesečnih zborih obravnavali so nastopni gospodi sledeče predmete: g. A. Brezovnik — »O šolskih knjižnicah« dné 13. jan.; g. I. Klopčič — »O učnih pripomočkah« in g. T. Grah — »Delovanje učitelja v zpomladi« dné 3. marca; g. Štrukelj — »Kako naj učitelj goji národni jezik« dne 6. aprila; g. I. Zupan — »Namen petja v ljudski šoli« dné 5. maja; g. I. Zupanek — »O znamenitosti učiteljskih društev« in g. A. Brezovnik — »Učni poskus iz samotologije« dne 31. maja; g. A. Gradišnik — »Česa nam je treba« dné 7. julija; g. Fr. Kocbek — »O zvezi učiteljskih društev« in g. A. Gradišnik — »O Terboveljski razstavi s posebnim ozirom na šolski oddelek« dné 2. novembra; g. A. Petriček — »Učni poskus iz domovinoslovja« dne 1. decembra. — Bilo je potemtakem mnogo raznovrstnih, mej temi i važnih govorov.

Pred zborovanjem peli so pevci skoraj vselej kako slovensko pesem.

V začetku leta štelo je društvo 3 častne ude (gg. dr. A. G. Lindner, dr. Fr. vitez Močnik in A. Praprotnik) in 33 pravih članov. Mej letom je pristopilo 9 novih pravih udov, umrla sta 2 uda (dr. A. G. Lindner in Fr. Koceli), preselila tudi dva. Tedaj šteje društvo koncem leta 41 članov, od teh 2 častna in 39 pravih. Mesečnih zborovanj udeležilo se je povprečno 17—19 udov.

Od važnejših sklepov omenim naj le-te: a) §. ad l. d. postave 8. febr. l. 1869. izpremenil naj bi se takó, da bi vsaka definitivno nameščena učiteljska moč imela aktivno in pasivno volilno pravico pri volitvah zastopnika v okrajni šolski svet. (Op. Doslej volijo le definitivno nastavljeni učitelji in nadučitelji, podučitelji — te parije — pa ne. Tu na Štajerskem imamo še »Kastengeist«.)

b) Društvo hoče podpirati izdavanje organizovane knjižnice za mladino.

c) Društvo osnuje »**zvezo slovenskih učiteljskih društev**« nalik óni češki in hrvatski. Člani osnovalnega odbora so gg: Brezovnik, Gradišnik in Kocbek.

č) Društvo ustanovi »privatno podporno društvo za slovenske učitelje«.

d) Velezaslužnemu podpiratelju slovenskega šolstva g. Jan Legu v Pragi poslalo je zahvalno pismo.

Iz blagajnikovega izvestja naj omenim, da je društvu po odbitku raznih stroškov ostal lep ostanek. Pregledovalcem računov izvoljeni so: gg. Brence, Klopčič in Šah. —

Potem se je vršila volitev novega odbora. Predsednik se zahvali na podpori članov, osobito referentom, ter omeni, da ne more več vsprejeti častnega mesta, ako bi ga hoteli zopet voliti, ker nima več prostih četrtkov, kadar se navadno vrše zbori. Izid volitve je sledeč: prvosednik — g. I. Zupanek — Griže; namestnik — g. F. Kodermann — Frankovo; tajnik — g. Fr. Kocbek — Žalec; blagajnik in knjižničar — g. A. Petriček; — Žalec; pevovodja — g. Ig. Zupan — Št. Lenart; odbornika — g. A. Brezovnik — Vojnik in A. Gradišnik — Hrastnik.

Društvenina ostane za tekoče leto stara (1 gld.). Društvo si naroči te-le časopise: »Učit. Tovariš«, »Popotnik«, »Napredak« in »Pädagogische Zeitschrift«. Dopisniki šolskim listom so: g. A. Gradišnik za »Učit. Tov.« in g. Fr. Kocbek za »Popotnik«.

Ako pregledamo delovanje društva v minulem letu, tako pač z veseljem lahko konstatujemo, da je bilo živahno. In tako bodi tudi za naprej! Dal Bog!

—o—

Od sv. Jurija pod Kumom. Slavni odbor »Národne Šole« poslal je na prošnjo podpisanega voditeljstva mnogo raznovrstnega blaga tukajšnjim ubogim učencem t. j. zvezkov, peres, svinčnikov in 10 Prvih Beril. Za ta dar se v imenu uboge šolske mladine pristrčno zahvaljuje

Ivan Rodič,
šolski voditelj.

Sè Studenca. (Zahvala.) Kakor užé več let, tudi po dvakrat na leto, poslala je »Národna Šola« tudi letos mnogo in različnega šolskega blaga za primerni donesek tukajšnji šoli. V imenu obdarovane uboge šolske mladine zahvaljujem se lepo »Národni Šoli« in živo priporočam vsem to blagotvorno društvo.

Na Studencu v Krškem okraji v 5. dan jan. 1888. l.

Ivan Gantar,
šolski voditelj.

— (Zahvala.) Tukajšnji župnik prečastiti gosp. Matija Lavrič, vrli šolski prijatelj naročil je »Vrtec« za tukajšno šolsko knjižnico ter ob jednom izročil podpisanemu dotično naročnino. Za to lepo novoletno darilo se imenovanemu gospodu v svojem in v imenu šolske mladine toplo zahvaljujem.

Na Studencu v Krškem okraji. 5. dan jan. 1888. l.

Ivan Gantar,
šolski voditelj.

Iz Zgornjega Tuhinja pri Kameniku. Zadnje dni minolega leta blagovolil je slavni odbor »Národne Šole« tukajšnjeje jednorazrednici poslati precej različnega šolskega blaga v dar ubogim učencem. V svojem in v imenu obdarovane šolske mladine, se podpisani pristrčno zahvaljuje slavnemu odboru »Národne Šole«, katerej naj Bog dovéde še mnogo podpornih udov in požrtvovalnih prijateljev.

Šolsko voditeljstvo v Zg. Tuhinji dné 5. jan. 1888. l.

Srečko Malenšek,
zač. učitelj.

Iz Žužemberka. »Zmrznil« je v 6. dan tega meseca gosp. Fran Kugler, učitelj na Smuki v novomeškem okraji. Šel je isti dan k sv. maši v Hinje in pohodil potem tudi tukajšnjega gospoda tovariša. Zvečer je šel domov, a zgrešil pot ter se tako ponesrečil. Našli so ga še-le četrty dan blizo Novega Loga v kočevskem okraji. Ponesrečeni porodil se je leta 1861. v Laškem Trgu na Štajerskem. Pripravnico dovršil je v Ljubljani pred štirim leti in bil potem do smrti učitelj na Smuki. Bil je vzgleden učitelj, zvest prijatelj in blag kolega. Letos se je pripravljajl za izpit iz slovenščine, kajti izprašan je bil samo za nemške šole. Šola na Smuki (v mali kočevski vasi) je nemška. Radi njegovega uljudnega in dostojnega vedénja bil je zeló priljubljen in číslan; zato pa tudi vsak, ki ga je poznal, žaluje po njem. Bodi mu zemljica lahka!

Iz Ljubljane. Iz seje c. kr. deželnega šolskega sveta v 15. dan preteč. m. Zaradi kužnih koz sklone se, da se bodo učencem na ljudskih in srednjih šolah kože še enkrat cepile. — Mestna peterorazredna dekliska šola pri sv. Jakobu v Ljubljani razširi se v šestrazredno in dvorazredna ljudska šola v Toplicah v trirazrednico od l. 1888. in v Trziču se bode l. 1888/89. ustanovila dvorazredna dekliska šola, v Kameniku pa bode se dekliska šola izpremenila v trirazredno, tako se bode tudi dvorazredna ljudska šola v Gorénjem Logatcu razširila v trirazredno. Za drugi izporedni razred na ljudski šoli v Postojini dovoljuje se učiteljska moč. — Poročilo vodstveno izpraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole jemlje se na znanje ter se ostali čisti znesek izpraševalne odrednine (takse) razdeli mej posamezne ude te komisije. — Stalna učiteljica na mestni nemški dekliski šoli v Ljubljani, gspdc. Alojzija Bauer, imenuje se stalnim nadučiteljicam na tej šoli. — Prošnje nekaterih učiteljev za povikšanje plače se odbijejo. — Učiteljica gspdc. Ana Podrekar v Trziču prestavi se v Kočevje in tamojnja učiteljica gspdc. Marija Borovsky pa v Trzič. — Vdovi učitelja Vencajs-a se je pripoznala postavna pokojnina. — Rešilo se je več pritožeb o kaznih za šolske zamude, potem prošnje za nagrade in denarne podpore.

— Iz deželnega zbora. (Dalje in konec.)

B. Zaklada.

I. Aktivne obresti nespremenjeno	3847 gld. 20 kr.
II. Doneski nespremenjeno	19712 » 95 »
III. Različni dohodki nespremenjeno	205 » 25 »
Skupni znesek zaklade	23765 gld. 40 kr.
v primeri s proračunjeno potrebsčino	275738 » 66 »
kaže se torej primankljaj	251973 gld. 26 kr.
ali okroglo	252000 » — »

za katerega je razpisati 10% priklado za normalno-šolski zaklad na vse direktne davke (ordinarij z vsemi državnimi prikladami) po vsej deželi.

Tako urejeni davki so po izkazu računskega oddelka c. kr. finančne direkcije z dné 15. aprila 1887, štev. 133:

1. Zemljiščni davek	631555 gld. — kr.
2. Hišna najemarina	215829 » — »
3. Hišni razredni davek	137820 » — »
4. Pridobninski davek	126776 » — »
5. Dohodkarina	299578 » — »

Skupaj 1411558 gld. — kr.

tedaj znaša 10% priklada za normalno-šolski zaklad 141155 gld. 60 kr. in po odbitih 1000 gld. za

elementarne nezgode 140156 gld. 60 kr.

ali v okroglem znesku 140100 gld. — kr.

torej se kaže konečni primanjkljaj 111900 gld. — kr.

nasproti lanskemu proračunu in njegovemu nepokritemu primanjkljaju več za 83000 gld.

Finančni odsek nasvetuje tedaj:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1888.

s potrebsčino	275738 gld. 66 kr.
z zakladdo	23765 » 40 »
in s primanjkljajem	251973 gld. 26 kr.
ali v okrogli svoti	252000 » — »

2. V pokritje tega primanjkljaja pobirala se bode l. 1888. 10% priklada na celo predpisano svoto vseh neposrednih davkov, tedaj zlasti od rednega zneska z vsemi državnimi prikladami vred pri zemljiškem davku, pri hišni najemari in hišno razrednem davku, pri pridobnini

in dohodkarini po vsej deželi. Nedostatek v znesku 111.900 gld., kateri se potem še pokaže, pokrije se naj iz deželnega zaklada.

3. Deželnemu odboru se naroča, pridobiti sklepu pod točko 2. Najvišje potrjenje.

4. V podrubrikah 1., 2., 3., 4., 6., 7., 8. rubrike II. »Potrebščina« dovoljuje se c. kr. deželnemu šolskemu svetu revirement po dogovoru z deželnim zborom.

5. Dovoljuje se, one potrebščine normalno-šolskega zaklada za l. 1887, katere so nastale vsled veljavnih naredb deželnega šolskega sveta in deželnega odbora, pokriti iz blagajničnih zastankov leta 1887.

— Kužne kože še vedno razsajajo po mestu in v okolici. Učencem na srednjih in ljudskih šolah se bodo kože vnovič cepile. Ako potem pri vsem tem bolezen ne odjénja, pravijo, da bodo celó šole prenehale.

— Odbor »Slovenskega učiteljskega društva« v Ljubljani bode imel v 19. dan t. m. popoldne ob 2. v pisarni I. mestne deske ljudske šole sejo, h kateri vse g. g. odbornike uljudno vabi
predsedništvo.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gspđc. Alojzija Bauer, nadučiteljica na mestni nemški dekliški šoli v Ljubljani, je za trdno postavljena. — † G. Fr. Kugler, učitelj na Smuki, je umrl.

Št. 505

m. š. sv.

Natečaj.

Na tukajšnji šestrazredni dekliški ljudski šoli je popolniti službo učiteljice eventualno podučiteljice. — Službi učiteljice pripada letna plača 600 gld., podučiteljici pa letna plača 500 gld. in obema pravica do postavnih službenih doklad. — Prosilkam za ti službi je svoje prošnje z dokazili o učiteljski sposobnosti za pouk v obeh deželnih jezikih in v dozdanjem službovanji, ako se nahajajo v dejanski učiteljski službi, potom predstoječega c. kr. okrajnega šolskega sveta vsaj do konca meseca januarja l. 1888. vložiti pri podpisnem c. kr. mestnem šolskem svetu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani 29. decembra 1887. Prvosednik: **Grasselli.**

Št. 1297

okr. š. sv.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na enorazredni ljudski šoli na Ubelskem se bode stalno oddala služba učitelja in šolskega voditelja s 450 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem. Prošnje naj se vlagajo do 20. januarja 1888. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini v 26. dan decembra 1887. l.

Št. 847

okr. š. sv.

Na razširjeni trirazredni ljudski šoli v Toplicah namestila se bode druga učiteljska služba s 450 gld. letne plače. Prošnje naj se postavnim potom vlagajo pri podpisnem uradu do 18. januarja 1888. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem v 28. dan decembra 1887. l.

Št. 941

okr. š. sv.

Na trirazrednici v Semiču bode se tretja učiteljska služba z letno plačo 400 gld., stalno, ali pa začasno namestila. Prošnje naj se oddajajo do 20. januarja 1888 pri podpisnem c. kr. okrajnem šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju v 27. dan decembra 1887. l.

Št. 942

okr. š. sv.

Na enorazrednici v Preloki bode se služba učitelja in voditelja stalno, ali začasno namestila. Letna plača 450 gld., doklada 30 gld. in prosto stanovanje. Prošnje naj se oddajajo do 20. prosinca 1888. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju v 27. dan decembra 1887. l.

 Denašnja številko „Učiteljskega Tovariša“ smo poslali še vsem onim naročnikom, kateri so bili dozdanj naročeni, a se za letošnji list še niso oglasili. Uljudno tedaj prosimo, da se vsak, kdor list želi nepretrgano vzprejemati, oglašiti vsaj do 28. t. m. Prihodnjo številko bomo poslali samo naročnikom.

Uredništvo in upravnništvo.